

Zas Latweefchu draugs.

1839. 17 August.

33schā lappa.

Jaunas sinas.

Is Peterburgas. Augsti zeenigs Keisers ar sawadu grahmatu no 1mas Juhli-deenas irr nospreedis un lizzis fluddinaht, ka pa wissu winna walslibu no fchi laika lai ihsten tikween pehz sudraba=naudas rehkina, un lai turpretti ta papihra-nauda, ka fchi arri no pirma galla jau bija, tif irr naudas weeta, bet neds wairak neds masak geld, ne ka 3 rubli un 50 kap. papihra-naudas par 1 sudraba rubli. Tapehz arri taggad ifkatram zilwekam brihw, to, kas ween winnam ja-maksa, ta rehkinajoht maksah wo ar sudraba-, wo ar papihra-naudu; bet us tahdu wihti arri krohnis to, kas winnam ja-maksa, maksahs tapatt wo ar sudraba-, wo ar papihra-naudu; kahda naudas sorte tikween deesgan schkirsta buhs. — Tikween pee daschahm krohna dohschanahm, pee kuraahm lihds schim 3 rublus un 60 kapeikus papihra-naudas rehkinaja us katru sudraba rubli, lai wehl lihds jaunam gaddam ta paleek, ka eerasts. Bet lai us preekfchu arri gahda, ka katra aprinki pee Keisera naudas=teefahm sudraba-naudu warroht dabhuht par papihra-naudu un papihru par sudrabu. — Selta-nauda pee krohna geldoht 3 kapeikus us katru sudraba rubli wairak.

Zaur zitteem raksteem no tahs paschas deenas augsti zeenigs Keisers irr fluddinajis, ka winsch saweem appalschneekem par atweeglinaschanu pee pirkfchanas un pahrdohschanas wehl ja unu sorti papihra=naudas liskchoht fatasfih, un prohti, papreekfch tif bikettes no trim, peez, desmit un diwdesmitpeez sudraba rubteem, bet pehz, kad israhdisees, ka waijaga, arri tahdas no weena pascha sudr. rubla, no peezdesmit un no simts. Schahs bikettes buhs skaidras naudas weeta, geldehs bes lahshes pa wissu Kreemu walslibu un no jauna gadda pee krohna-bankeem tiks isdallitas wisseem teem zilwekem, kas tur kahdu Kreemu sudraba-naudu dohs glabbah. Par schahm bikettehm tuhlin to naudu, us ko winnas simejahs, arri kad patihl warrehs dabhuht atpakkat, bet kad winnas pahre posti fuhtih, tad par winnahm ta patt, ka par zittu papihra=naudu, posti buhs maksah pehz winnu wehretes un smagguma.

No Wezjas-muischas, Widsemmes juhramlla. 23schā Juhli gahje no Kalnwirlop-mahjas behrni juhra peldetees. Wahja pirtneeka Peter Hermann dehs Andrejs, 9 gaddus wezs, tschafis puifens, kas sawam tehnam pee

tihflu aufchanas jau labbi spehje palihdseht, tif dsikli juhâ eebriidde, ka ar kah-jahm dibbenu wairs ne warreja pasneegt. Gribbeja nu gan us mallu peldeht, bet peldeht labbi ne prasdams, neschehligi no flihke. Peeauguschî zilweki, zaur teem zitteem behrneem scho nelaimi fadsirdejuschî, gan ahtrumâ peefkrehje, bet wehisch un straume to nelaimigo jau tif dsikli bija eerahwuschî juhâ, ka wai-jadseja laiwu eedsiht, bet tâ wairak kâ stunda pagahje, kamehr noflihkuschu dab-buja rohkâ. Ak zil leelas behdas un firde fahpes bija wezzai mahpei un wah-jam nespehjneeka tehwan!

G. R.

Is Konstantinopeles, Turku semmê. 19tâ Juhni tas wezs Turku Feifers, Mahmud ar wahrdû, ilgu laiku wahrdsis, no schahs pafaules aisgahje. Winna dehls, ko sau; Abdull-Medschid, usnehmahs winna weetu. Schis jauns waldineeks, gribbedams faweem appalschneekeem labbu preeksch-sihmi eeksch fahribas doht, likke 15tâ Juhli wiffas muzzas un wahtes wihna un zittu stipru dsehreenu, kas winna tehwa pils-pagrabbôs atraddahs, isleet juhâ, un turklast, Turku tizzibas wezzu likkumu atjaunodams, pee leelas strahpes aisleedse, lai ne weens Turkis ne drihstahs nedf wihnu nedf kahdu zittu stipru dsehreenu dsert.

Tahs ihsas sinas par muhsu pafauli jeb semmi 35tais gabbals.

Beljeru semme. Schahs semmes seemeta-malla tahda patte, kâ Ollenderu semme. Nihsta deenas-widdus stuhri kahdi kalni. Zittur wiffur labba flaja maises-semme. Leelaka straume schê Mahse, kas no Prantschu semmes isnahkufi, zaur scho semmi zauri skreen, un Ollenderu semmê eeskreen, kur ar Reinu faweenojahs. Pabriku schê tohti leels pulks. Nê tif ween dauds pils-sehtâs, bet arri us semmehm dauds zeemôs un apzeemôs zilweki gan drihs zittu ne ko ne strahda, kâ pabriku darbus, un tahs pabrika-leetas, ko winni pataisa, tohti teizamas. Zfgaddâ winni par dauds simts-tuhkstosch dahldereem tahdas leetas us fweeschahm semmehm fuhca, un ka knaschi un par lehtu maksu wiffu, kas winneem pahrdohdams, warretu aisfuhtht, tapeh; arri schê pulks kanahlu rakti un brangi zelli taifiti. — Pilssehtu leels pulks. Daschi no scheem ihsten leeli un baggati, un ne kur tif dauds atraddihs, kas ar wallehm apzeetinati, ne kâ schê. Pirmais un leelakais irr Briffele, kur 100,000 zilweku irr un pats kehniensch, Leopolds wahrdâ, dsihwo. Zitti leeli pilssehti: Gente ar 85,000 zilwekeem un studentu-skohlu un Antwerpene, kur 75,000 dsihwo. Arri Le-weni wehrâ ja leek, kaut gan tif widdeis pilssehts, un prohti, tapeh; ka arri tur studentu-skohla. — Schahs semmes eedschwotaji irr zitti no Wahz-flaktas, kâ Ollenderi, un zitti Prantschi. Tizziba winneem, peh; leelaka pulka saktoht, Kattolu. Gramatâs winni ne kâ tâ mahziti, kâ Ollenderi, un tapeh; dauds tumfchu kauschu pee winneem irr. — Semmes leelums irr 480 lauka juhdses un kauschu skaitis $3\frac{1}{2}$ millionu. Rad isrehkina, tad atrohd, ka schê us weenas lauka-juhdses, tas irr, us weena semmes-gabbala, kas juhdsi garfch un juhdsi

plats, wairak ne kà 7000 dshwo. Pee mums tik drusku wairak ne kà 700 us tahdu gabbalu warr rehkinacht. Tad nu tur desmit reis' tik beesi dshwo, ne kà pee mums. — Weidsoht lai man no kahdas leetas runnacht, kas Beljeru semmè notikka, un kas tohti wehrâ leekama: Kad Prantschu Keiseram karra-spehks pee Leipzigas (luhko zimo gabbalu) bij uswarrehts un us sawu semmi aisdsihts, tad winsch wehl puffgadda laifu Prantschu semmè ar saweem prettineekeem kahwahs, un pehdigi ne warredams wairs, Prantschu semmes waldischanai atsazzi-ja. Nu us Elbu; kas weena falla pee Italieneru semmes, fur wairak kà 12,000 zilweku dshwo, aisbrauza. Scho winsch no saweem prettineekeem, kas ne gribbeja, ka winsch pa wissam nogrintu, kaut deesgan behdas winneem darrijs, par dshwes-weetu un ihpashumu dabbuja, un schè winsch deesgan buhtu warrejis dshwoht. Bet tik weenu gaddu schè bijis, nahza us Prantschu semmi atpakkat, un prohti ar 1000 wezzeem gwardejas-saldateem, kurrus us turrenes bij lihdsi nehmis. Prantschu semmè to laif Fehniash waldija. Schis winnam karra-spehku pretti suhtija, lai winnu zeeti fanemm, woi arri, lai winnu no semmes atkal isdsenn; bet Fehniina karra-spehks to ne darrija, bet turpretti winnam pascham padewahs. Nu nahza ar leelu makti us Prantschu pirmu pilssehtu, Parisi. Kehniash, bes karra-spehka palizzis, ne warreja winnam pretti turretees un aissteidsahs prohjam, no Prantschu semmes ahrâ. Nu atnahk Napoleons, ta winnam wahrds bij, schinni pilssehtâ un sahlt atkal kà Keiseris waldiht. Zitti waldineeki, prohti Kreewu un Ehstereikeru Keiseris, un Engelenderu un Prushchu Fehniash nu no jauna prett winna zekahs, weenam kahrtam tapehz, ka sawu wahrdu bij pahrkahpis, — jo winsch bij apsohlijs, ka ne buhs wairs par Prantschu semmi waldiht, — un ohtram kahrtam tapehz, ka sinnaja, kad winsch tur waldihs, meers pasaulè ne buhs. Zee sawus karra-spehkus us Prantschu semmi suhta. Kreewi un Ehstereikeri zittur griib eelaustees un Engelenderi un Prushchi pa Beljeru semmi. Schee schinni semmè ar leelu spehku cenahk. Napoleons scheem pretti eet. Nu schè sahlt kautees. Prett Prushscheem winnam eesahkumâ tabbi laimejahs. Nu nahk Engelendereem wirsû, kas weenâ widduzi stahw, fur weens apzeems ar wahrdu Wahterlo un weens gastuhsis, ko Bell-Alliangs sauz. Trihs deenas schè kaujahs un ne weens warr winneht ne ohtrs. Nu Prushchi, atkal labbi salassijuschees un dsirdejuschî, ka tur kaujahs, atpakkat steidsahs un treschas deenas wakkarâ atsteiguschees, ar tahdu makti un drohschfirdibu Prantscheem wirsû kriht, ka Prantscheem ja atstahj plazzis un wissas leetas un jukk jukkam ja behg. Napoleons nu atkal ne ko wairs warr darriht, un ohtrâ lahgâ waldischanai us muhschigeem laikeem atsakka. — Winsch dabbuja nu par dshwes-weetu weenu Engelenderu fallu, kas zittâ pasaules mallâ, un fur winnu, tapehz ka winnam ne warreja ustizzeht, kà zeetumneeku apwakteja. Schai fallai wahrds Elena. Schè winsch 1821mâ gaddâ nomirra. — Scho kaufchanu, kurre tai leelai karrschanai ar Prantscheem gallu padarrija, sauz pehz tahs weetas, fur ta bij, par Wahterlo, woi arri par Bell-Alliangs-kaufchanu.

Singe maifes laika.

Meld. "Frish auf, Kameraden, aufs Pferd, aufs Pferd!"

1. Knasch augfch, jaunu maifi plant, maifi plant!

Lihds ar iskapt' ir grabbeklis rohka!
Sirds lihgsmitbas pilna, kauns peeri raut!
Leizet Deemu! jo winna spehks lohka
Tahs dseltenas wahrpas. Jau beidsahs mums bads!

Ras kaisch? Gan buhs augligs un fwehtigs tas gads! :.:

2.

Kau, skaisi ka spihgulo drumas selts!
Tas gan defmitreis atfwere, fo sehjam. —
Scho dewis tas Tehws, kas eeksch debbes telts

Sauli turr, raffu krahj, — fo ne spehjam.
Tehws audsina sabli, Tehws mais' iswedd arr'

No semmes, lai behrnini paehstees warr. :.:

3.

Gan azzim fo skattitees pawaffra,
Debbes=ill', farfan=tumfch, gan ir balti,
Kad tehrpuschees kalns, plawas, eeleija,
Salks matts stahw kohks, un kad faldi

Rahp augfcham ir smarfscha par uppuri tam,

Ro preezigi maifes=Tehw' taggad fauzam. :.:

4.

Bet dahrgaks mums arrajeem maifes=laiks;
Tas wehl pawaffru winne ar wahrpahm.
Lai, lai, ka no fweedreem gan pluhst mums waigs,

Sirds ir pluhst preeku piln' pa tam starpam.

Sirds patti par uppuri pazekahs tam,
Ro flawedam' maifes=Tehw' taggad fauzam. :.:

5.

Wiffnotak meh's gaidin gaidijam,
Al Kungs debbes un semmes, us tewi.
Tu tehws=rohku atdarri! — Sagaidam! —
Ra jau tehws tu apleezini feni.

Dohd fweikeem un wesseleem darbu mums beigt!

Dohd, gohdu tew, tuwakam mihlibu steigt! :.:

E. K.

Sinna, zil naudas 16. August-mehn. deena 1859 eeksch Kihges maffaja par dascham prezzehm.

Par	Maffaja:	Sudr. nauda. Rb. R.	Par	Maffaja:	Sudr. nauda. Rb. R.
1	puhru rudsu, 116 mahrziaus smaggu	1 25	1	pohdu (20 mahrzineem) waffu	7 —
—	meeschu, 100 mahrzin. smaggu	1 —	—	tabaka	— 65
—	kweeschu, 128 mahrzin. smaggu	2 —	—	fweesta	— 50
—	ausu	— 70	—	dselses	— 70
—	firau	1 50	—	linnu, frohua	2 —
—	rupju rudsu=miltu	1 25	—	brakka	1 75
—	bihdeletu rudsu=miltu	1 80	—	kannepu	— 90
—	bihdeletu kweeschu=miltu	3 —	—	fchfichtu appiau	2 50
—	meeschu=putrainu	1 50	—	neshfichtu jeb prezzes appiau	1 80
—	eefala	1 10	—	muzzu filku, eglu muzzâ	8 50
—	linnu=fehklas	2 —	—	lasdu muzzâ	9 —
—	kannepu=fehklas	1 25	—	smalkas fahls	4 30
1	wesumu feena, 30 pohdus smaggu	3 —	—	rupjas baltas fahls	4 50
barrotu	wehrfchu galku, pa pohdu	1 20	—	wahiti brandwihna, puffdegga	6 50
			—	diweddegga	9 —

Brihw drikkelt. No juhrmassas=gubernementu augstas waldischanas puffes:

Dr. E. E. Napier sky.